

VNEUS Lehtinen Lauratuulia(VNK)

12.05.2017

Asia

Yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan sekä puolustusyhteistyön kehittäminen; Eurooppa-neuvoston 15.12.2016 seuranta; UTP-jatkokirje

Kokous

U/E/UTP-tunnus

UTP 3/2017 vp

Maaliskuun Eurooppa-neuvostossa todettiin tarve edetä entistä päättäväisemmin ja nopeammin viime joulukuussa tehtyjen turvallisuutta ja puolustusta koskevien toimeksiantojen toimeenpanossa. Työn tulisi edetä kesäkuuhun 2017 mennessä, jolloin Eurooppa-neuvosto antaa tarvittaessa strategista ohjausta asiassa.

Alkuvuodesta työn alla ovat olleet mm. kriisinhallinnan rakenteiden kehittäminen, pysyvä rakenteellinen yhteistyö, puolustuksen säännöllinen arviointi ja EU:n puolustusrahasto. Suomi tukee esitettyjä aloitteita ja etenemistä niiden toimeenpanossa.

Komissio antaa kesäkuussa tiedonannon Euroopan puolustusalan toimeenpanosuunnitelman (EDAP) seurannasta ja tekee esityksen puolustusrahastosta. Samaan aikaan komissio valmistelee keskustelupaperia puolustuksesta.

Turvallisuutta ja puolustusta koskevat toimeksiannot

Pysyvä rakenteellinen yhteistyö (PRY) tukee Suomen tavoitetta EU:n vahvistamisesta turvallisuus-yhteisönä ja turvallisuuden tuottajana. PRY:tä koskeva valmistelutyö alkoi alkuvuodesta ja jatkuu vuoden mittaan.

Korkean edustajan esitysten pohjalta jäsenmaat määrittivät ulkoasiainneuvoston maaliskuun päätelmissä PRY:n alustavia toimintaperiaatteita. PRY koostuisi kahdesta tasosta: yhteistyölle määriteltävät yhteiset tavoitteet, vaatimukset ja sitoumukset muodostavat PRY:n kehyksen, jonka alla käynnistettäviin yksittäisiin hankkeisiin jäsenmaat osallistuvat kansallisista lähtökohdistaan. Hankkeiden osallistujajoukko voi vaihdella aihekohtaisesti eikä kaikkien jäsenmaiden tarvitse osallistua kaikkiin hankkeisiin. Kesäkuuhun mennessä pyritään löytämään yhteisymmärrys PRY:n keskeisistä lähtökohdista: yhteistyön tavoitteista, osallistujamailta vaadittavista sitoumuksista ja

hallintomallista. Samalla kartoitetaan mahdollisia PRY:n alla toteutettavia hankkeita. PRY:n käynnistettäisiin aikaisintaan loppuvuodesta 2017.

PRY:n alla toteutettavia hankkeita koskeva keskustelu on vasta käynnistymässä. Kansallisesti puolustushallinnon selvityksen tuloksena mahdollisiksi hankkeiksi on tässä vaiheessa tarkentunut satelliitteihin liittyvä avaruusyhteistyö, EU:n kyberpuolustuksen edistäminen, meriyhteyksien turvaaminen, yhteensopivien käyttöjärjestelmien valmistelu, tilannekuvayhteistyö, joukkojen omasuojan edistäminen (esim. miehittämättömät järjestelmät) sekä sotilaalliseen huoltovarmuuteen liittyvät hankkeet. Suomen hanke-ehdotuksista keskustellaan kevään mittaan potentiaalisten kumppanimaiden kanssa.

EUH:n kartoituksessa jäsenmaat ovat indikoineet kiinnostusta sekä operaatio-osallistumiseen että suorituskykyjen kehittämiseen liittyviin hankkeisiin. Keskustelu hankkeista jatkuu kesän ja syksyn aikana. Keskustelua käydään myös siitä, avataanko yhteistyötä mahdollisille kolmansille maille.

Suomi katsoo, että PRY:n tulee kattaa puolustusyhteistyö laajasti nähtynä ja huomioida kaikki EU:n globaalistrategiassa määritellyt strategiset prioriteetit: kriisinhallinta, kumppanien tukeminen ja Euroopan suojelu ml. uusiin uhkiin, kuten hybridiuhat, vastaaminen. PRY:n tulee tukea Suomen puolustusselonteossa esitettyjä päämääriä oman puolustuskykymme ja EU:n puolustusyhteistyön kehittämisessä.

PRY:n tavoitteiden ja liittymiseen vaadittavien sitoumusten tulee olla riittävän kunnianhimoiset, jotta yhteistyö tuottaa lisäarvoa. Yhteistyön tulee olla avointa kaikille jäsenmaille, jotka ovat valmiit tekemään sovitut sitoumukset.

Suomen näkemyksen mukaan PRY:n on tuettava sekä eurooppalaisia että kansallisia prioriteetteja.

Suomi selvittää potentiaalisten kumppaneiden kanssa yhteistyömahdollisuuksia sekä Suomessa alustavasti suunnitelluissa hankkeissa että muiden jäsenvaltioiden esiin tuomissa hankevaihtoehtoissa. Suomi jatkaa hankkeiden kansallista kartoittamista.

Suomi tarkastelee avoimesti myös muiden jäsenmaiden tekemiä hanke-ehdotuksia. Toistaiseksi esillä olleet jäsenmaiden PRY hanke-ehdotukset koskevat sekä suorituskykyjen kehittämistä että käyttöä.

Suomi suhtautuu avoimesti sen selvittämiseen, miten olisi tarkoituksenmukaisinta järjestää mahdollinen kolmansien maiden osallistuminen yhteistyöhön.

Puolustuksen säännöllinen arviointi (CARD) tukee puolustusyhteistyön systematisointia. Kerran kahdessa vuodessa ministeritasolla käytävän arviointikeskustelun päämääränä on edistää Euroopan suorituskykypuutteiden täyttämistä ja tarjota jäsenmaille foorumi kansallisten suunnitelmien koordinointiin. Tavoitteena on, että CARD loisi aiempaa paremman tilannekuvan Euroopan sotilaallisista suorituskyvyistä, lähentäisi EU:ssa ja Natossa tehtävää sotilaallisten suorituskykytarpeiden määrittelytyötä, tuottaisi arvioita puolustusyhteistyön edistymisestä ja identifioisi yhteistyömahdollisuuksia pohjautuen jo olemassa oleviin mekanismeihin ja prosesseihin. CARDia kokeillaan syksyllä 2017, ja ensimmäinen raportti ministereille laaditaan 2018.

Suomi katsoo, että arvioinnin tulee luoda kokonaiskuva Euroopan sotilaallisista suorituskyvyistä. Kaikkien jäsenmaiden tulisi osallistua arviointiin. CARD:n lisäarvo edellyttää jäsenmailta valmiutta jakaa riittävät tiedot. Jäsenmaat päättävät kuitenkin itsenäisesti CARD:n puitteissa jakamastaan tiedosta ja tulosten toimeenpanosta.

Komission valmisteleva **eurooppalainen puolustusrahasto** tulee sisältämään ns. tutkimusikkunan sekä suorituskykyikkunan.

Tutkimusikkuna: Vuoden 2017 EU-budjetti sisältää 25 milj. euron rahoituksen YTPP-alan tutkimuksen valmistelutoimelle. Komissio lähtee siitä, että nämä vuosittaiset määrärahat voisivat nousta 90 milj. euroon vuonna 2020. Komissio aikoo ehdottaa tuleviin rahoituskehyksiin vuosittaista 500 milj. euron puolustustutkimusohjelmaa. (Vrt. nykyisen rahoituskehysten 2014-2020 kokonaistaso on noin 960 miljardia euroa, josta ulkosuhteiden (ml. YUTP) rahoituksen osuus on noin 6%)

Suorituskykyikkuna: Komissio tekee 7.6. esityksen puolustusrahastosta. Sen puitteissa on tarkoitus tukea jäsenvaltioiden suorituskykyjen kehittämistä ja tiiviimpää puolustusyhteistyötä. Samalla on tarkoitus vahvistaa eurooppalaisen puolustusteollisuuden asemaa ja kilpailukykyä. Käytännössä on kyse siitä, että tutkimusikkunan tuotekehitystuloksia hyödyntäen osa jäsenmaista yhdessä tutkimustyöhön osallistuneen (eurooppalaisen) teollisuuskonsortion kanssa jatkaa tutkimusvaiheesta itse suorituskyvyn tuotteistamiseen ja hankintaan. Mahdollista puolustustutkimusohjelmaa (2021-) seuraavat suorituskykyjen kehittämistä koskevat materiaalihankinnat ajoittuisivat näin pitkälle 2020-luvulle.

Ensi vaiheessa komissio ehdottaa pilottihankkeena vuosille 2019-2020 puolustusteollista kehittämisohjelmaa, jossa tarjotaan rahoitusta EU-budjetista sellaisille monikansallisille kehittämissankkeille, jotka tähtäävät prototyyppien tuottamiseen ja jossa on jo mukana teollisuuskonsortio. Tähän vaiheeseen voisivat hankkeessa mukana olevat yritykset saada EU-varoista osarahoitusta. Pääosa hankerahoitusta tulisi osallistuvilta mailta. Tuettavien hankkeiden tulee palvella ensisijaisesti yhteisesti sovittavia EU-tasoisia suorituskykytarpeita tai alueellisesti tunnistettuja tarpeita. Osallistuvat maat myös lähtökohtaisesti sitoutuvat tätä vaihetta seuraavaan sarjahankintaan, jonka rahoitus tulee varata kansallisista budjeteista.

Keskustelua puolustusrahastosta on käyty koko kevät 2017 ja jäsenmaat, mm. Suomi, ovat aktiivisesti vaikuttaneet komission ajatteluun tulevasta rahastosta. Edelleen on paljon avoimia kysymyksiä mm. rahoitusmallin, järjestelmän toiminnan ja päätöksentekomenettelyn sekä mm. budjettivarojen käytön oikeusperustan osalta.

Suomi on korostanut, että CARD, PRY ja puolustusrahasto ovat yhteydessä toisiinsa: puolustuksen säännöllinen arviointi voi antaa perusteita PRY:hön ja puolustusrahaston tulee toimia PRY:n kannustimena.

Suomi suhtautuu myönteisesti siihen, että lisätään EU-budjetin kautta puolustusyhteistyöhön kanavoitavan rahoituksen määrää.

Suomi kannattaa EU-rahoituksen (mukaan lukien EIP:n ja Euroopan strategisten investointien rahasto) laajempaa hyödyntämistä puolustussektorilla.

Suomi edellyttää riittävän rahoitustason varmistamista puolustustutkimukselle myös jatkossa.

Suomi kannattaa puolustusrahaston perustamista. Sillä voidaan tukea eurooppalaista puolustusteollisuutta EU:n globaalistrategiassa määriteltyjen strategisten prioriteettien mukaisesti. On varmistettava, että myös pk-yritykset voivat hyötyä rahastosta.

Yhteistyön tulee sisältää sellaisia osa-alueita, jotka tukevat kansallisten suorituskykyjen kehittämistä mm. puolustusvoimien kehittämisohjelmassa ja selonteoissa määritellyillä Suomen prioriteettialueilla.

Päätökset puolustusrahastosta rahoitettaviin hankkeisiin osallistumisesta on voitava tehdä hankekohtaisesti.

Suomi pitää tärkeänä, että puolustuksen säännöllinen arviointi (CARD), PRY ja puolustusrahasto muodostavat toimivan kokonaisuuden. Jatkotyössä on tärkeää täsmentää aloitteiden välisiä yhteyksiä.

EU:n kriisinhallintaoperaatioiden suunnittelu- ja johtokyky

Ulkoasiainneuvosto päätti maaliskuussa 2017 EU:n sotilaallisten koulutusoperaatioiden johtoesikunnasta (Military Planning and Conduct Capability, MPCC). Se perustetaan osaksi EU:n sotilasesikuntaa Brysseliin. Johtoon tulee sotilasesikunnan päällikkö, kenraaliluutnantti Esa Pulkkinen. Toiminta on tarkoitus käynnistää toukokuussa 2017.

Nyt perustettava johtoesikunta on pieni mutta tärkeä askel EU:n esikuntajärjestelyjen vahvistamisessa. Tavoitteena on kuitenkin kaikki sekä sotilaalliset että siviilikriisinhallinta-operaatiot kattava pysyvä esikuntarakenne. Tässä tavoitteessa tulee pyrkiä etenemään mahdollisimman pian.

Edellä mainittujen kokonaisuuksien lisäksi on kevään mittaan edistetty viime joulukuun Eurooppa-neuvoston linjausten mukaisesti myös mm. **EU:n sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan tehostamista** koskevaa työtä. Myös **EU–Nato-yhteistyö** etenee hyvin, mikä on tärkeää myös Naton ulkopuolisille maille. Helsinkiin perustettu **hybridiosaamiskeskus** liittyy myös puolustusulottuvuuteen.

Komission keskustelupaperi

Komissio valmistelee keskustelupaperia Euroopan puolustuksen tulevaisuudesta. Se julkaistaan 7.6., samaan aikaan kuin komission tiedonanto EDAP:n toimeenpanosta ja esitys eurooppalaisesta puolustusrahastosta. Alustavien tietojen mukaan keskustelupaperi tulee sisältämään kolme vaihtoehtoista mallia EU:n puolustusyhteistyöstä: 1) puolustusyhteistyön kehittäminen nykymallin mukaan; 2) pidemmälle menevä malli, jossa tehdään pysyvää rakenteellista yhteistyötä sekä rahoitetaan puolustusyhteistyötä EU:n budjetista; 3) Lissabonin sopimuksen mahdollistama EU:n yhteinen puolustus.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 12.5.2017

Eduskuntakäsittely

Ulkoasiainvaliokunta 1.3.2017

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät**Asiakirjat****Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot**

Meiju Keksi/PLM p. 0295 140322
Seija Kivinen/VM p. 0295 530236
Tuomas Koskenniemi/EUE p. +32 2 2878479
Arto Koski/EUE p. +32 2 2878498
Lauratuulia Lehtinen/VNEUS p. 0295 160190
Leena Pylvänäinen/UM p. 0295 351323
Mikko Spolander/VM p. 0295 530006

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Asiasanat Hoitaa	Euroopan puolustusrahasto, puolustuspoliittikka, YTPP, EU:n tulevaisuus PLM, UM, VM, VNK
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, SM, STM, TEM, TULLI, YM
